

השבועון נשלח בחבילות לייחודות צה"ל, אשר רבים מהם התייחסו אליו כאל איגרת עכבריי העורך בקפה כסית, ללוחמים.

אחרי שנסע על-חשבון צה"ל לארצות-הברית לביקור ממושך, חזר טנאי, התפטר מתפקידו בהיותו כבר יודע כלא-יוצלח מדופלם, נמסר לו תפקיד ראוי לו: עריכת דבר לילדים. שם בילה את ימיו, כאשר באה אליו הקריאה הגדולה ליטול לידיו את רימון-הסרתחן ולהשליכו על אויבי מנגנון-החושך.

אולם שני הסנאים לא היו הסמלים המובהקים ביותר לתוכנית הגדולה. הסמל המושלם נמצא בדמותו של הנאיש שהיה מן הרגע הראשון העורך האמיתי — תחילה למעשה, ואחר-כך גם להלכה. היה זה פרצוף הראוי להערכה מפורטת ביותר: יחזקאל לופבן, המקפיד לקרוא לעצמם בשם הצברי החבר'מני "חזי".

האחרת הפרטית של יחזקאל לופבן

אופייני הוא, שהוא אשר נבחר לעיתון מנגנון-החושך לנהל את מלחמת הקודש העיתונאית במחלתו שלא נבראו החל את הקריירה הציבורית שלו — בהקמת מחתרת. שכן, לופבן הצעיר ואכול-החסיכיים שאף עוד מימי נעוריו המוקדמים ביותר לעמדת מנהיגות בין חבריו, אך בתנאי אחד — שהם יסתכנו בעצמם בכל שעת-צורך, ואילו הוא יתן את הפקודות וישחק בתפקיד המנהיג — מאחורי הסינר.

הכוונה זאת באה לכלל ביטוי עוד בילדותו המוקדמת. שעה ששיחק יחד עם עמוס לב, חלל מלחמת-סיני, ועם דן ("דיגדוש") הורוביץ הורוביץ בדרת אביו של דן, הוא דוד ("דולק"), הורביץ, כיום נגיד בנק ישראל. הנמצאת ב" מעונות עובדים ברחוב פרוג בתל-אביב. לופבן הצעיר רעיון גאוני: להתקשר טלפונית עם רופא כלשהו ולהזמין לביקור מייד בדרת הורביץ. הוא גם דאג שהילדים, ידיו, יבצעו מייד את הרעיון הלכה למעשה. כאשר הגיע הרופא אל סף הדלת, מיהר להסתתר תחת המיטה ולשלוח את "דיגדוש", כיום הכתב הפרלמנטרי של דבר, לפתח את הדלת. כיאה לאחד מפיקודיו של לופבן הצעיר, ששכב הכן באותו רגע עצמו במפ"ק העליונה שמחתת המיטה, פרץ דיגדוש בבכי וגנח כלפי הרופא: "זה לא אני, זה הוא!"

רעיון אינפנטילי זה לא עזב, אגב, את לופבן, גם כשהגיע לבגרות גופנית. כעורך רימון, שעה שהיה עליו לדלות מתוך עצמו רעיונות נועזים לכתבות מסעירות, נזכר בילדותו היפה, מיהר לפרסם כתובה על גבי שלושה עמודים. תוכנה: צילול-סרק ל-25 רופאים ישישים שהוועקו בשעה 2 בלילה ממיטתם לחולה מדומה.

יש רק לתמוה על כך, מדוע לא הופיעה ברמיון גם כתבת-ענק שנייה על הזמנת-סרק טלפונית של 25 מוניות, שכן, בין שאר גבורות ילדותו, יכול לופבן למנות גם הזמנת סרק של תריסר מוניות לידירתה של שחקנית אהל לאה דגנית, המתגוררת אף היא, לאסונה, באותם מעונות עובדים.

תסביך המנהיגות כרוך אצל לופבן בתסביך המלחמה ותסביך הפחד גם יחד. בנפשו חברו כל אלה יחד לתמונה מיוחדת במינה, שנקבעה עוד מהימים בהם זכה להיבחר כ"מזכיר כיתה ג' בבית-החינוך העממי בתל-אביב. חבריו נזכרים, למשל, איך נהג בתקופת המנדט לכרוך קופסת-קרטון ריקה במטפחת, להטילה תחת גלגליה של מכונית צבאית בריטית שעברה ברחוב ולצועק: "לב-רוח!" כדי להסיר טעות, מן הראוי לציין כי פעולה זאת לא נעשתה כבדיחה. הצעיר עשה את חוק-לימודיו הבילתי מושלם בארבעה בתי-ספר שונים, (מהם אחד בקבוצת שלר שליך רחובות), חי שנים ארוכות כ"ב עולם סרטי הבלשים והמערכונים. לכל ידידיו העניק שמות "החטסון" ו"ג'קסון", ותנועות של שלפת אקדחים מדומה היו חביבות עליו ביותר.

אולם למנהיגות ממש זכה לופבן להגיע רק בתקופה מאוחרת יותר, בימי היותו מדרוך צעיר בהתנועה המאוחדת המפא"יית. זה היה המקום האידיאלי להקמת מחתרת של ממש, כפרט בימים בהם היו המחחרות על הפרק: שנים מעטות לפני מלחמת תש"ח. היו אלה הוינים כאשר אישום הלכו לגרומו, לפתיחת ספר ולגלות למען רעיונותיהם.

לופבן אירגן איפוא את מחתרתו לפני הכללים, אם כי סכנה נעצמו. הילדים, שגוייסו החל מכתה ד' של בית-הספר העממי, הובלו באישון לילה לג'והטה מאחורי גן-החיות בתל-אביב. שם, לאור לפידים, היה עליהם להישבע אמונים, על גבי ספר תנ"ך, דגל לאומי ואקרה, למנהיג ולרעיון. היה ברור בהחלט מיהו המנהיג, אך הרעיון היה מעורפל יותר. המחחרת, נהג המנהיג להסביר בפעולות פנימיות, מכחנת כלפי שני גורמים עיקריים: השלטון הזר ומזכירות התנועה המאוחדת.

בעיקר חשש המנהיג מפני האויב השני: כשהתקיימה בקן התנועה שבצפון תל-אביב, בימית הרחובות ארלוזורוב ואדם אהרן, פעלה מחתרתית — היה אחד התנכיים חייב לעמוד על המשמר ובמקרה שיתקרב אברהם אברהם, חבר מזכירות התנועה ואיש בית-הביטחון, הוטל עליו לצעוק מייד: "מוישה! מוישה!" זו היתה הסיסמה הסודית של המחחרת, ולקולה חייבת היתה הפעולה המחחרתית להתחלל, והמשמשתתפים היו צריכים להעמיד פנים כי זוהי פעולה נאותתית רגילה, אגב, המחחרת על אקה גם ביימונים: תירגול במקלות קפ"ם. אך פעולה זאת הניח המנהיג לאחרים. ההוא שם בימיו שום דבר שסכנת מכות כרופה בו. המשמעת במחחרת היתה חמורה ביותר: היה מעשה בילדה בת 9, מחברות המחחרת, שלא שמרה כראוי על כללי הסודיות וסיפרה לתומה להוריה בבית על כל העניין. המנהיג נתן הוראות להענישה בכל החומרה: הילדה הובלה על-ידי כל המחחרת לג'והטה, נקשרה לעץ בשתי חגורות מכנסיים, וכל חברי המחחרת עברו על פניה בסך והיכוה.

כבני-טובים של מפא"י, התקשר גורלו של לופבן בגיל צעיר עם בני-טובים אחרים, עם עמו, ליפגש מאוחר יותר. לפחות במקרה אחד היתה לכן משמעות משפחתית מעניינת. אביו, יצחק לופבן, ערך שנים רבות את שבועון מפא"י הפועל הצעיר. לופבן לא היה יודע דחאק כחסידי נלהש של דוד בן-גוריון ופעולותיו, ולא אתה מתח על פעולותיו ביקורת בשבועונו. הוא היה גם, כמו בנו אחריו, יודע כאחד מאמני ההשמצה האישית. יום אחד, התפרץ למערכת הפועל הצעיר נער מגודל בשם עמוס ושאל בצעקה: "מי זה פה כותב נגד אבא שלי?" וכשהציג לופבן האב את עצמו, סטר עמוס בן-גוריון על לחיו

יזיח קולק
סיוון אתמול, סיוון מחר

שתי סטירות-לחי מצלצלות וברח מן המקום. יתכן שאילו היה זה נער רחוב סתם, היה נמסר לידו המשטרה. אך המדובר היה בבן-טובים, והפרשה הושקעה בעדינות. היה זה סמלי, שכעבור שנים אחדות הפך לופבן הבן למגיני המסור ביותר, כמעט למשרתו האישי, של מכה אביו.

פעולה מלחמתית אחת ויחודה ביצעה המחחרת בימי חייה הקצרים. היה זה אחרי ליל שרונה, כאשר ניסתה ההגנה לפוצץ את משוריני הבריטים במושב הגרמנית. בפעולה זו, שנכשלה, נפלו כמה מהלוחמים, ואחריה הוכרז בתל-אביב עוצר.

זה היה הרגע שבחר המנהיג לפעולה. הוא הורה לשני זאטוטים, מחברי המחחרת הפרטית שלו, להתגנב לשרונה פנימה ולהכין רשימות על המצב. מובן מאליו, שהמנהיג לא הלך בעצמו לביצוע פעולה חשובה זאת. כאשר הגיע המנהיג לגיל המתאים, בו גילה כי הבריטים גילו עד מהרה את שני הזאטוטים המסתובבים בצורה חשודה בשטח שרונה לאחר ליל הקרב, ובידיהם נפסק. השניים הועברו בלי שהיות למטה הסי.איי.די., הבולשת הבריטית ביפו, ושם בילו את הלילה, בעוד שבבית הוריהם בתל-אביב חדרת-אלוהים. מי יודע באיזה אסון היתה מסתיימת הרפתקה זאת, אילמלא היה אחד מן השניים שלמה גוברין, בנו של עקיבא גוברין, כיום יושב-ראש הנהלת הקואליציה, והשני — עירוא רוכל, קרובו של יוסף אבידו, כיום שגריר ישראל במוסקבה.

המחחרת הגיעה להתפרקות הטבעית. כאשר הגיע המנהיג לגיל המתאים, בו גילה כי אין לו כל חשק לצאת לקיבוץ, כפי שמחייבת האידיאולוגיה של התנועה המאוחדת. הוא עזב איפוא את התנועה, את המחחרת ואת בית-הספר גם יחד, ויצא להרפתקות חדשות: למסע על פני הים, כמלצר באוניית סוחר.

"מכא"י רקובה ובפנים"

עתה, משפיים לופבן הצעיר את הכשרת היסודית להיות בעתיד הלוחם-הרעיוני מספר-אחד במחחרות שלא נבראו, הגיעה שעתו לעבור תקופת הכשרה דומה למלחמה בקומוניסטים, בין שהיו ובין שלא נבראו. במלה אחת: הצעיר הפך למערץ נלהב ביותר של ברית-המועצות, ובעיקר סיפח פולחן-אישיות פרטי של הגנרליסטימו יוסף סטאלין. בתאו הצר, תא-המצרים באניה, בכותל שמעל למיטה, במקום בו נוהג כל מלה לתלות תמונה חושנית של נערה בדרגה כלשהי של התפשטות הגשמיות, תלה לופבן הצעיר תמונה גדולה של סטאלין, ובחודשים הבאים סגד לשמפו המהולל של סטאלין באותה מידה של הערצה שאותה הקדיש במועד מאוחר יותר לרעמתו הלבנה של דוד בן-גוריון.

יש מספרים כי באותה תקופה נהג גם להתפאר (אם כי מידת האמת שבדבר לא הובררה מעולם) כי הוא ולא אחר היה מתרגם ומפיצם העיקרי של שירי הגבורה הרוסיים, שהתחבבו על הנוער הישראלי באותה תקופה.

תקופת מלחמת תש"ח החזירה את לופבן הצעיר ארצה. הוא גויס לפלמ"ח ונשלח לנגב — אך לא לאורך זמן. עד מהרה יצאה מטעם צה"ל תקנה, הפוסרת בניים יחידים משירות פעיל. לופבן היה בן-יחיד במלוא המשמעות של מושג זה. הוא שוחרר, ובהתערבותו הפעילה של יו"ד המשפחה יוסף שפרינצק, כיום יושב-ראש הכנסת, סודר בעבודה כפקיד נמוך בוועד הפועל של ההסתדרות. שם ישב לופבן הצעיר, מי שהיה עתיד להיות האיש הקנאי ביותר לבטחון המדינה, בשעה שששת אלפים צעירים, רבים מהם בניים יחידים, מסרו את חייהם בשדות-הקרב.

תמורה חשובה זאת באורח-החיים הביאה אתה, כרגיל אצל לופבן, גם תמורה מעמיקה בהשקפת-העולם. באותם הימים נהג להסביר בסבר של כובד-ראש מדוע הוא עומד להצביע בבחירות הראשונות לכנסת בעד מפא"י. "מפא"י" היה אומר, "כל כך רקובה ואכולה מבפנים, עד שנתוצה לה רק עוד תקופת-שלטון אחת כדי שתתמוטט לגמרי". והוא הלך לקלפי, כשבידו הפתק א', כדי להפיל את מפא"י בזריזות הגדולה ביותר.

באותם הימים החל לופבן גם בקריירה העיתונאית-ספרותית שלו. הוא שלח למערכת העולם הזה שפע של רשימות, ששתיים מהן אף זכו לראות אור מעל דפי השבועון, תחת שם-העט "ורטה".

מבצעים עיתונאיים ראשונים אלה לא היו בעלי היקף מספיק לרוחו השאפתנית של לופבן הצעיר. עד מהרה נזכר, כי במסעיו מעבר לים ראה המלצר-המלח הצעיר כי בכמה מבירות העולם יוצא לאור עיתון-ערב מיוחד של מוצאי יום המנוחה. הוא החליט, כולו מלא התלהבות, כי עיתון של מוצאי-שבת הוא הדבר החסר בנוף העיתונאי של ישראל. כמה מחבריו, שוב מתושבי השכונה, התפתו על-ידו לרכוש מניות במפעל זה, העתיד להכניס רוחים אינסופיים.

חצות, כפי שנקרא אותו עיתון, יצא לאור שמונה שבועות רצופים. תפוצתו הגיעה למאות ספרות. העיתונאים שיתפתו לשתף אתו פעולה מחכים ברובם עד היום לשכר עבודתם. אך היה בו חידוש גדול, שסלל מאוחר יותר את דרכו של לופבן הצעיר בעולם העיתונות: אחוזו הפורנוגרפיה הגסה והצעקנית עלה בעיתון זה על כל מה שנראה בארץ עד היום ההוא. הסיבה היתה פשוטה: בישראל מקובל כל-כך להשמץ עיתונות מצליחה של יריבים פוליטיים. "עיתונות פורנוגרפית", עד כי לופבן הצעיר האמין בתמימותו השפור-ונגראפיה היא באמת ובתמים נוסחת-הקסמים לתפוצה גדולה.

הכשלון המוחץ החדש חייב שוב התערבות של ידידי המשפחה. במעונות עובדים לא חסרו דיירים שהפכו לדמויות רבות-השפעה במדינה הצעירה, ולופבן חזר ונתלה באורח פלא כסגן-העורך של במחנה. המוקדש במידה רבה לטיפוח פולחן האישיות של ראשי מערכת-הבטחון.

זה היה גם ראשיתו של שיתוף פעולה הדוק, פורה ומבורך, עם העסקן הספרותי שלמה טנאי, אשר שימש באותם הימים כעורך השבועון. כשהגיעה שעתו של טנאי לצאת לארצות-הברית על חשבון המדינה, נשאר העיתון בידי לופבן, שנשא את התואר המכובד של ממלא-מקום-העורך.

סיוס לילה במחנה

השינויים בעיתון ניכרו מייד, וכולם — בהתאם לנוסחת הקסמים הנזכרת. יום אחד הגדירה לופבן את הסאה, כפרסמו כתבה גדושת רמזים מיינס סוערים בשם "סיוס לילה". המקרה המצער גרם לכך, שדחאק באותו שבוע פתח מישוה את העיתון, וממילא ראה את הכתבה. העניין הגיע עד לכנסת, הסעיר שם את הרוחות. הושמעו טענות חריפות ביותר כלפי המון הרוחני הפורנוגרפי שצה"ל מגיש לחייליו. כאן לא יכלו לעזור אפילו ידידי המשפחה. לופבן הצעיר סולק מתפקידו, כשהוא ממורמר ובטוח שלא מבינים אותו.

עוד הרפתקה עיתונאית קצרה עברה על לופבן כשהצליח לחזור לעיתון-הערב מעריב. בו הוטל עליו לערוך את עמוד ג'. אך לא היה צורך ביותר מאשר חודשים אחדים כדי שהעורך יגלה, כי גשה משגה חמור. לופבן נתבקש לפנות את שולחניו בזמן מה מעריב. רק לאחר מכן הגיע לופבן הצעיר סוף-סוף לעיתון האמיתי, אותו ערך זמן מה בהצלחה רבה, מבלי כל תקריות בלתי-נעימות. העיתון: האומן, בסאון בעלי המלאכה.

גם מקורי-פרנסה זה התייבש, כאשר גילתה התאחדות בעלי-המלאכה כי בעצם אין לה הכשרה של צה"ל, וצמאי שידללם לא תקצו. לופבן קיבל שוב בעבודה כמשהי במחלקת הסכרה של צה"ל, ומפעם לפעם נמסרו לו אף עבודות שונות מעבודת כמשהי במחלקת כי חברי-הכנסת לא יזכרו בזוהמתו של האיש שהביא להם את סיוס-הלילה.

בשלב זה, סיבך לופבן הצעיר את מערכת במחנה שוב באחת התרמיית העיתונאיות הבלתי-נעימות בתולדותיו. הוא פירסם סידרת כתבות, שצליחן חתם בשם המדומה ד"ר ששון אשיריט, והעמיד פנים כי כתבות אלה נכתבו לאחר סיוור סיוור במדינות-ערב ושיתות אישיות עם ראשי המדינות הערביות. לאחר שעובדה זאת נודעה בציבור, נגרום נזק שלא חוקן עד היום לאמונה במהימנותו של שבועון המטכ"ל.

מנגנון-החושך אוהב לא פעם לעשות את מעשיו בעזרתן של דמויות מופרעות-נפש דחאק, וזאת מסיבות ברורות. מופרעי-נפש נוייטו למחחרות המדומות, ומובן מאליו שכאשר היה צורך לגייס עורכים לשבועון שינהל את המלחמה נגד אויבי המנגנון, שוב נבחרו סיוסוים מסוגו של לופבן. כאן, כפעם הראשונה בחייו מאז נסגר בסאון התאחדות בעלי-המלאכה, זכה לופבן בתואר העורך, אחרי שהוטל עליו זמן מה להיות שני בדרגה, מתחת לשלמה